

Πνευματικά δικαιώματα: προστασία ή λογοκρισία;

Ο ψηφιακός κόσμος και τα κοινωνικά δίκτυα επιβάλλουν αλλαγές στον τρόπο προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας.

ΚΩΣΤΑΣ ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ*

Δίκαιη ισορροπία

Η Οδηγία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά, που ψηφίστηκε τον Μάρτιο του 2019 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποτελεί την κατάληξη μιας επίπονης διετούς διαδικασίας διαβούλευσης και διαπραγματεύσεων με το Συμβούλιο, την Επιτροπή και ευρύτατο φάσμα κοινωνικών φορέων. Η Οδηγία επιχειρεί να συνδυάσει την εναρμόιση των σχετικών ρυθμίσεων, οι οποίες ισχύουν σήμερα στα κράτη-μέλη της Ε.Ε., την προστασία των δικαιωμάτων των πνευματικών δημιουργών και τη διασφάλιση της ελευθερίας πρόσβασης στο Διαδίκτυο και πληροφόρησης μέσω αυτού. Κομβικές σημασίας είναι ιδίως οι ρυθμίσεις του άρθρου 15, το οποίο υποχρεώνει ιστοσελίδες και πλατφόρμες διαμοιρασμού ειδήσεων να αποζημιώνουν τους εκδότες για τη χρήση αποσπασμάτων από άρθρα που έχουν δημοσιεύσει. Εξίσου σημαντικό είναι το άρθρο 17, που ορίζει ότι οι πάροχοι πλατφορμών διαμοιρασμού περιεχομένου (π.χ. Facebook, YouTube κ.ά.) θα πρέπει να συνεργάζονται με τους κατόχους πνευματικών δικαιωμάτων με καλή πίστη, ώστε να διασφαλίζουν ότι δεν θα είναι διαθέσιμα μη εγκεκριμένα προστατευμένα έργα, μέσω υπηρεσιών τους. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, οι εν λόγω πλατφόρμες θα πρέπει να αναπτύξουν και να χρησιμοποιούν συστηματικά τεχνολογία ειδικών φίλτρων, ικανών να εντοπίζουν περιεχόμενο που τυχόν παραβιάζει τα πνευματικά δικαιώματα δημιουργών. Από την

υποχρέωση εξαιρούνται ιστότοποι που λειτουργούν για λιγότερο από τρία χρόνια, έχουν ετήσιο τζίρο κάτω των 10.000.000 ευρώ και λιγότερους από πέντε εκατομμύρια μοναδικούς μηνιαίους επισκέπτες. Εκτιμώ ότι η Οδηγία αυτή, στην τελική της μορφή, αποτυπώνει μια δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων των δημιουργών της ελευθερίας της πληροφόρησης μέσω του Διαδικτύου, γι' αυτό και την υπερψήφισα. Η ασύδοτη αντιγραφή και αναπαραγωγή περιεχομένων, χωρίς να διασφαλίζεται αμοιβή για τους δημιουργούς, μειώνει δραστικά τα υλικά κίνητρα παραγωγής έργου από τους τελευταίους και έτσι απειλεί με μακροπρόθεσμη υποβάθμιση τη συγγραφική και καλλιτεχνική παραγωγή και με εξαφάνιση την έντυπη ενημέρωσι. Σε κάθε περίπτωση βέβαια ο ενωσιακός νομοθέτης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο) μπορεί να επανέλθει στο μέλλον στο ζήτημα και να διορθώσει τις τυχόν αδυναμίες ή ανεπιθύμητες παρενέργειες που θα μπορούσαν να εμφανιστούν στην πράξη.

* Ο κ. Κώστας Χρυσόγονος είναι καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου ΑΠΘ και ανεξάρτητος ευρωβουλευτής.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΚΟΡΑΦΑ*

Εργαλείο παρακολούθησης

Η Οδηγία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά, αν και φαίνεται να έχει σκοπό την προστασία των δημιουργών, οδηγεί στην επιβολή ενός μηχανισμού λογοκρισίας σε όλο το μήκος και πλάτος του Διαδικτύου. Βάσει του άρθρου 17 (πρώην 13), τα εμπορικά sites και οι εφαρμογές όπου οι χρήστες αναρτούν περιεχόμενο θα φέρουν τη νομική ευθύνη για τυχόν παραβιάσεις πνευματικών δικαιωμάτων. Οι ιστότοποι θα πρέπει να καταβάλλουν κάθε προσπάθεια προληπτικής εξασφάλισης των απαραίτητων αδειών, για οτιδήποτε θα αναρτήσουν δυνητικά οι χρήστες τους. Στην πραγματικότητα, το σύνολο της ανθρώπινης δημιουργίας θα διέπεται από περιορισμούς πνευματικής ιδιοκτησίας. Κάτι τέτοιο δεν θα επηρεάσει μόνον τις μεγάλες αμερικανικές ψηφιακές πλατφόρμες, οι οποίες μπορούν να αντέξουν οικονομικά το κόστος της συμμόρφωσης¹ θα επιβαρύνει δυσανάλογα τους ανταγωνιστές τους (ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, ΜΜΕ, μικρές πλατφόρμες και υπηρεσίες). Το κόστος εγκατάστασης των απαραίτητων τεχνολογιών αυτόματου φιλτραρίσματος είναι υψηλό, ενώ δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμα σε σημείο που να εξασφαλίζεται η αξιοπιστία τους. Διπλώνω σαφώς υπέρ του τεμα-

τισμού της ψηφιακής εκμετάλλευσης των πνευματικών έργων των δημιουργών. Ωστόσο, με την επιβολή της συγκεκριμένης απαίτησης, το Διαδίκτυο μετατρέπεται από ανοικτή πλατφόρμα ανταλλαγής, πλουραλισμού και καινοτομίας σε εργαλείο παρακολούθησης και ελέγχου των χρηστών του. Παράλληλα, σηματοδοτεί το τέλος της ερευνητικής δημοσιογραφίας και υπονομεύει τη χρήση των κοινωνικών δικτύων για την προώθηση κοινωνικών κινήσεων και αιτημάτων. Τέλος, το άρθρο 17 θα επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τους χρήστες που σε καθημερινή βάση μοιράζονται μουσική, βίντεο, φωτογραφίες, κείμενο ή κώδικα στο Διαδίκτυο και σε πλατφόρμες συνεργασίας, όπως η Wikipedia. Με βάση τα παραπάνω και ανταποκρινόμενη στις μαζικές διαμαρτυρίες των πολιτών από όλες τις χώρες της Ε.Ε., καταψήφισα τρεις φορές κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας το άρθρο 17 και συνολικά την πρόταση της οδηγίας. Ενόψει των επόμενων βημάτων, της έγκρισης δηλαδή του κειμένου, αφενός από το Συμβούλιο των Υπουργών της Ε.Ε. και αφετέρου από τα εθνικά κοινοβούλια, κρούω για ακόμη μία φορά τον κώδωνα του κινδύνου: κάθε έκπτωση στην ελευθερία της έκφρασης είναι επικίνδυνη και δύσκολα αναστρέψιμη.

* Η κ. Σοφία Σακοράφα είναι ανεξάρτητη ευρωβουλευτής που συμμετέχει στο GUE/NGL και υποψήφια ευρωβουλευτής του ΜΕΡΑ25.